This PDF you are browsing now is a digitized copy of rare books and manuscripts from the Jnanayogi Dr. Shrikant Jichkar Knowledge Resource Center Library located in Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University Ramtek, Maharashtra.

KKSU University (1997- Present) in Ramtek, Maharashtra is an institution dedicated to the advanced learning of Sanskrit.
The University Collection is offered freely to the Community of Scholars with the intent to promote Sanskrit Learning.

Website
https://kksu.co.in/

Digitization was executed by NMM

https://www.namami.gov.in/

Sincerely,

Prof. Shrinivasa Varkhedi
Hon'ble Vice-Chancellor

Dr. Deepak Kapade
Librarian

Digital Uploaded by eGangotri Digital Preservation Trust, New Delhi
https://egangotri.wordpress.com/

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

Checked 2012

M-2227

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय, रामटेक
हस्तलिखित संग्रह
दाखल क्र. M2227 विषय धर्मशास्त्र
नाव ऋषिपंचमी पूजा सार्थकथा (मुद्रित)
लेखक / लिपीकार
पृष्ठ 12 काळ इ.स. 1832 पूर्ण / अपूर्ण

M-2227

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

॥ अथ ऋषिपंचमीपूजासार्थकथा प्रा० ॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ अथभाद्रपदशुद्धपंचम्यांऋषिपंचमीव्रतम् तच्चमध्याह्नव्यापिन्यां
कार्यम् तथामाधवीयेहारीतः पूजाव्रतेषुसर्वेषुमध्याह्नव्यापिनीतिथिः॥दिनद्वयेतद्व्याप्तौवा
पूर्वविद्धायांकार्यम् इतिमदनरत्नात् प्राप्तेभाद्रपदेमासिशुक्लपक्षस्यपंचमी ॥ तस्यांमध्याह्न
समयेनद्यादौविमलेजले ॥ कृत्वापामार्गसमिधअष्टोत्तरशताधिकः ॥ अथवाकारयेत्स्नानंदंत
धावनमादितः ॥ वनस्पतिप्रार्थना ॥ आयुर्बलंयशोवर्चःप्रजाःपशुवसूनिच ॥ ब्रह्मप्रज्ञां
चमेधांचत्वन्नोदेहिवनस्पते ॥ संप्रार्थ्यानेनमंत्रेणकुर्याद्वैदंतधावनम् ॥ तत्रमंत्रः ॥ मुख
दुर्गंधिनाशायदंतानांचविशुद्धये ॥ ष्ठीवनायचगात्राणांकुर्वेहंदंतधावनम् ॥ अनेनदंतान्सं
शोध्यस्नायान्मृत्स्नानपूर्वकम् ॥ अथचकेशवादिनाममंत्रेणस्त्रीणांपंचगव्यं वाकुर्यात् ॥
अथसंकल्पः ॥ केशवादिचतुर्विंशतिना० श्रीमन्महागणाधिपतयेनमः ॥ श्रीअरुंधतीस
हितकश्यपादिसप्तर्षिदेवताभ्योनमः ॥ अविघ्नमस्तु ॥ सुमुखश्चैकदंतश्चेत्यादिपुराणोक्त
फलप्राप्त्यर्थं ममइहजन्मनिजन्मान्तरेचभर्त्रासहअखंडितसौभाग्यादिपुत्रपौत्राद्यभिवृध्यर्थं
रजोदोषकृतभांडादिसंपर्कजनितपापक्षयद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थंअरुंधतीसहित

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

कश्यपादिसप्तऋषिप्रीत्यर्थं यथामीलितोपचारैःसप्तऋषिपूजनमहंकरिष्ये ॥ अथ पूजाविधिः ॥ ॥ आदौनिर्विघ्नतार्थंगणपतिपूजनं कलशपूजनं चकरिष्ये ॥ इतिसंकल्प्य ॥ गणपतिपूजनंस्मरणंवाकृत्वा ॥ कलशस्यमुखेविष्णुःकंठेरुद्र० ॥ इतिकलशपूजनम् ॥ अपवित्रःपवित्रोवाइतिमंत्रेणपूजाद्रव्याणिप्रोक्ष्यआत्मानंप्रोक्षयेत् ॥ अथआवाहनम् ॥ कश्यपःसर्वलोकेशःसर्वदेवेषुपूजितः ॥ नराणांपापनाशायऋषिरूपेणतिष्ठति ॥ कश्यपायनमः ॥ कश्यपंआवाहयामि ॥ १ ॥ अत्रयेचनमस्तुभ्यंसर्वभूतहितैषिणे ॥ तपोरूपायसत्यायब्रह्मणेमिततेजसे ॥ अत्रयेनमः ॥ अत्रिं आवाहयामि ॥ २ ॥ भरद्वाजनमःस्तुभ्यंसदाध्यानपरायण ॥ महाजटिलधर्मात्मापापंहरतुमेसदा ॥ भरद्वाजायनमः ॥ भरद्वाजंआवाहयामि ॥ ३ ॥ विश्वामित्रनमस्तुभ्यंबालमुखमहाव्रतम् ॥ अध्यक्षीकृतगायत्रीतपोरूपेणसंस्थितः ॥ विश्वामित्रायनमः ॥ विश्वामित्रंआवहयामि ॥ ४ ॥ गौतमःसर्वभूतानांऋषीणांचमहाप्रियः ॥ श्रौतानांकर्मणांचैवसंप्रदायप्रवर्तकः ॥ गौतमायनमः॥ गौतमंआवाहयामि ॥ ५ ॥ जमदग्निर्महातेजास्तपसाज्वलितप्रभः ॥ लोकेषुसर्वसिद्ध्यर्थं

सर्वपापनिवर्तकः ॥ जमदग्नयेनमः ॥ जमदग्निंआवाहयामि ॥ ६ ॥ नमस्तुभ्यंवसिष्ठायलोकानांवरदायच ॥ सर्वपापप्रणाशायसूर्यान्वयहितैषिणे ॥ वसिष्ठायनमः ॥ वसिष्ठंआवाहयामि ॥ ७॥ अरुंधतिनमस्तुभ्यंमहापामप्रणाशिने ॥ पतिव्रतानांसर्वासांधर्मशीलप्रवर्तके ॥ अरुंधत्यैनमः ॥ अरुंधतींआवाहयामि ॥ ८ ॥ एवमावाह्य ॥ कश्यपोत्रिर्भरद्वाजोविश्वामित्रोथगौतमः ॥ जमदग्निर्वसिष्ठश्चसाध्वीचैवाप्यरुंधती ॥ श्रीरुंधतीसहितकश्यपादिसप्तऋषिभ्योनमः ॥ ध्यानंसमर्पयामि ॥ १ ॥ पुष्पाक्षतसमायुक्तंनानारत्नैःसमन्वितम् ॥ आसनंकल्पितंभक्त्यागृह्णंतुमुनिसत्तमाः ॥ आसनंसमर्पयामि ॥ २ ॥ नानातीर्थसमानीतंसुवर्णकलशेस्थितम् ॥ पुष्पाक्षतैर्युतंतोयंपाद्यार्थंप्रतिगृह्यताम् ॥ पाद्यंसमर्पयामि ॥ ३ ॥ सप्तर्षयःशुभाःश्रेष्ठाःसर्वेषांचशुभप्रदाः ॥ पूजितांभक्तियुक्तेनगृह्णंत्वर्घ्यंमयाहृतम् ॥ अर्घ्यंसमर्पयामि ॥ ४ ॥ गंगादिसर्वतीर्थेभ्योमयाप्रार्थनयाहृतम् ॥ तोयमाचमनीयार्थंशीतलंप्रतिगृह्यताम् ॥ आचमनीयंसमर्पयामि ॥ ५ ॥ नानातीर्थसमानीतंसुवर्णकलशैर्भृतम् ॥ सर्वैर्गृह्णंतुतत्तोयंस्नानार्थंहिसुवासितम् ॥ मलापकर्षस्नानंस

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

मर्पयामि ॥ ६ ॥ ततःपंचामृतैःस्नपयिष्ये ॥ सुरभेस्तुसमुत्पन्नंदेवानामपिदुर्लभम्॥पयो
ददामिदेवेशस्नानार्थंप्रतिगृह्यताम् ॥ पयःस्नानंसमर्पयामि ॥ १ ॥ चंद्रमंडलसंकाशंसर्व
देवप्रियंदधि ॥ भक्त्याददामिदेवेशस्नानार्थंप्रतिगृह्यताम् ॥ दधिस्नानंसमर्पयामि ॥ २ ॥
आज्यंसुराणामाहारआज्यंयज्ञेप्रतिष्ठितम् ॥ आज्यंपवित्रंपरमंस्नानार्थंप्रतिगृह्यताम् ॥
घृतस्नानंसमर्पयामि ॥ ३ ॥ सर्वौषधिसमुत्पन्नंपीयूषसदृशंमधु ॥ मधुददामिदेवेशमधु
स्नानायगृह्यताम् ॥ मधुस्नानंसमर्पयामि ॥ ४ ॥ इक्षुदंडात्समुत्पन्नाशर्करामधुराविभो ॥
देवदेवप्रियास्वादुस्नानार्थंप्रतिगृह्यताम् ॥ शर्करास्नानंसमर्पयामि ॥ ५ ॥ स्व
च्छोदकैस्तुदेवेशस्वर्णकुंभसमाहृतम् ॥ गंधोदकैर्युतंभक्त्यातोयंस्नानायगृह्यताम् ॥
गंधोदकस्नानंसमर्पयामि ॥ ६ ॥ स्नानांतरंशुद्धोदकस्नानंसमर्पयामि ॥ पंचोपचार
पूजा ॥ श्रीअरुंधतीसहितकश्यपादिसप्तऋषिभ्योनमः ॥ विलेपनार्थंचंदनंसमर्पयामि ॥
श्रीअरुंधतीसहितक० ॥ अलंकारार्थंअक्षतान्समर्पयामि ॥ पूजार्थंपुष्पंसमर्पयामि ॥
धूपंसमर्पयामि ॥ दीपंसमर्पयामि ॥ नैवेद्यार्थंपंचामृतशेषनैवेद्यंसमर्पयामि ॥ हस्तप्र

क्षालनंसमर्पयामि ॥ मुखप्रक्षालनंसमर्पयामि ॥ करोद्धर्तनार्थंचंदनंसमर्पयामि ॥ मुखवा
सार्थंपूगीफलतांबूलंसमर्पयामि ॥ सुवर्णपुष्पदक्षिणांसमर्पयामि ॥ श्रीअरुंधतीसहि
तकश्यपादिसप्तऋषिदेवताभ्योनमः ॥ सर्वोपचारार्थंअक्षतान्समर्पयामि ॥ अनेनकृतपं
चामृतपूजनेनअरुंधतीसहितकश्यपादिसप्तऋषिदेवताःप्रीयंताम् ॥ उत्तरेनिर्माल्यंविस्र
ज्य ॥ ततःअभिषेकंकुर्यात् ॥ महिम्नःपारंतेपरमविदुषोयद्यसदृशीस्तुतिर्ब्रह्मादीनामपि
तदवसन्नास्त्वयिगिरः ॥ अथवा० ॥ सुरास्त्वामभिषिंचंतुब्रह्मविष्णुमहेश्वराः ॥ वासुदे
वोजगन्नाथस्तथासंकर्षणोविभुः ॥ प्रद्युम्नश्चानिरुद्धश्चभवंतुवियायते ॥ आखंडलोऽ
ग्निर्भगवान्यमोवैनिर्ऋतिस्तथा ॥ वरुणःपवनश्चैवनाध्यक्षस्तथाशिवः ॥ ब्राह्मणाःसहि
ताःसर्वेदिक्पालाःपांतुतेसदा ॥ कीर्तिर्लक्ष्मीर्धृतिर्मेधापुष्टिःश्रद्धाक्रियामतिः ॥ बुद्धि
र्लज्जावपुःशांतिःकांतिःपुष्टिश्चमातरः ॥ एतास्त्वामभिषिंचंतुदेवपत्न्यःसमागताः ॥
आदित्यश्चंद्रमाभौमोबुधजीवसितार्कजाः ॥ ग्रहास्त्वामभिषिंचंतुराहुःकेतुश्चपूजिताः ॥
देवदानवगंधर्वायक्षराक्षसपन्नगाः ॥ ऋषयोमुनयोगावोदेवमातरएवच ॥ देवपत्न्योद्रुमाना

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

गादैत्याश्चाप्सरसांगणाः ॥ अस्त्राणिसर्वशस्त्राणिराजानोवाहनानिच ॥ औषधानिचर
त्नानिकालस्यावयवाश्चये ॥ सरितःसागराःशैलास्तीर्थानिजलदानदाः ॥ एतेत्वामभिषिं
चंतुसर्वकामार्थसिद्धये ॥ अमृताभिषेकोस्तु॥शांतिःपुष्टिस्तुष्टिश्चास्तु॥महाभिषेकस्नानंसम
र्पयापि ॥ स्नानांतेआचमनीयंसमर्पयामि ॥ वृक्षत्वग्निसमायुक्तंमेषस्याजिनमुत्तमम् ॥ गृह्ण
तुवस्त्रमेतत्तुसर्वपापापनुत्तये ॥ वस्त्रंसमर्पयामि ॥ कार्पाससूत्रजनितमुपवीतंमुनीश्वराः ॥
उत्तीर्यकेणसंयुक्तंगृह्यतांमुनिपुंगवाः॥यज्ञोपवीतंसमर्पयामि ॥ मलयाचलासंभूतंकर्पूरादि
समायुतम् ॥ हृदयानंदनंचारुचंदनंप्रतिगृह्यताम् ॥ विलेपनार्थेचंदनंसमर्पयामि ॥ अक्ष
ताश्चसुरश्रेष्ठाःकुंकुमोक्ताःसुशोभिताः ॥ पूजासंरक्षणार्थायईश्वरप्रतिगृह्यताम् ॥ अक्षतान्
समर्पयामि ॥ हरिद्रारंजितादेव्याःसौभाग्यसुखदायिनी ॥ अतस्त्वामर्पयिष्यामिहरिद्रांस
र्वकामदाम् ॥ हरिद्रांसमर्पयामि ॥ कुंकुमंकांचनंदिव्यंकामनाकामसंभवम् ॥ कुंकुमेना
र्चितंदेविगृहाणपरमेश्वरी ॥ कुंकुमंसमर्पयामि ॥ कज्जलंकामिकंरम्यंकामनाकामसंभ
वम् ॥ नेत्रयोर्भूषणार्थायकज्जलंप्रतिगृह्यताम् ॥ कज्जलंसमर्पयामि ॥ नानाभरणशो

भाढ्यैर्नानाद्रव्यैःसुपूजितम् ॥ अर्पितंचमयादेविताडपत्रंप्रतिगृह्यताम् ॥ ताडपत्रंसमर्प
यामि ॥ हारकंकणकेयूरमेखलाकुंडलानिच ॥ अनेकभूषणार्थायदेवित्वंप्रतिगृह्यताम् ॥
भूषणानिसमर्पयामि ॥ मांगल्यतंतुमणिभिर्मुक्ताफलविराजितम्॥ कंठस्यभूषणार्थायप्रो
त्यर्थंप्रतिह्यगृताम् ॥ कंठसूत्राद्याभरणंसमर्पयामि ॥ माल्यादीनिसुगंधीनि० ॥ पूजार्थे
पुष्पंसमर्पयामि ॥ अथांगपूजा ॥ कश्यपायनमः ॥ पादौपूजियामि ॥ अत्रयेनमः ॥
जानुनीपूजयामि ॥ भरद्वाजायनमः ॥ कटिंपूजयामि ॥ विश्वामित्रायनमः ॥ नाभिंपू
जयामि॥ गौतमायनमः ॥ हृदयंपूजयामि ॥ जमदग्नयेनमः ॥ कंठंपूजयामि ॥ वसिष्ठा
यनमः ॥ मुखंपूजयामि ॥ अरुंधत्यैनमः ॥ ललाटंपूजयामि ॥ वेदव्रतांगायनमः॥शिरः
पूजयामि ॥ अथपत्रपूजा ॥ कश्यपायनमः ॥ मुनिपत्रंसमर्पयामि ॥ अत्रयेनमः ॥ वट
पत्रंसमर्पयामि ॥ भरद्वाजायनमः ॥ अश्वत्थपत्रंसमर्पयामि ॥ विश्वामित्रायनमः॥अर्क
पत्रंसमर्पयामि ॥ गौतमायनमः॥ अपामार्गपत्रंसमर्पयामि ॥ जमदग्नयेनमः ॥ ताडप
त्रंसमर्पयामि ॥ वसिष्ठायनमः ॥ केतकीपत्रंसमर्पयामि ॥ अरुंधत्यैनमः ॥ नानाविधप

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

त्राणिसमर्पयामि ॥ वनस्पति० ॥ धूपंसमर्पयामि ॥ साज्यंत्रवर्ति० ॥ दीपंसमर्पयामि ॥ ॥ आहृत्यपच्यनैवेद्यंनानाशाकैस्तुसंयुतम् ॥ लेह्यपेयसमायुक्तंनैवेद्यंप्रतिगृह्यताम् ॥ नैवेद्यार्थेनानाशाकनैवेद्यंसमर्पयामि ॥ नेवेद्यमध्येपानीयंसमर्पयामि ॥ उत्तरापोशनंसमर्पयामि ॥ हस्तप्रक्षालनंसमर्पयामि ॥ मुखप्रक्षालनंसमर्पयामि ॥ करोद्धर्तनार्थेचंदनंसमर्पयामि ॥ पूगीफलंमहद्दिव्यंनागवल्यादलैर्युतम् ॥ कर्पूरेलासमायुक्तंतांबूलंप्रतिगृह्यताम् ॥ मुखवासार्थेपूगीफलतांबूलंसमर्पयामि ॥ हिरण्यगर्भेतिदक्षिणांसमर्पयामि ॥ इदंफलमितिफलंसमर्पयामि ॥ चक्षुर्दंसर्वलोकानांतिमिरस्यनिवारणम् ॥ आर्तिक्यंकल्पितंभक्त्यागृहाणपरमेश्वर ॥ उत्तरनीरांजनदीपंस० ॥ कश्यपोत्रिर्भरद्वाजोविश्वामित्रोऽथगौतमः ॥ जमदग्निर्वसिष्ठश्चसाध्वीचैवाप्यरुंधती ॥ मंत्रपुष्पांजलिंसम० ॥ यानिकानीतिप्रदक्षिणाम् ॥ शरणागतदीनार्तपरित्राणपरायणाः ॥ रक्षंतुऋषयःसर्वेमांपुराशरणागतम् ॥ नमस्कारान्समर्पयामि ॥ येषांप्रभावेनदिवौकसाश्चमहाप्रभावास्तपसोबलेन ॥ लोकत्रयारिष्टविनाशकानांसप्तर्षिणांतुल्यममास्तुपूजा ॥ प्रार्थनांसमर्पयामि ॥ आवाहनंनजा

नामि० ॥ यस्यस्मृत्याच० ॥ पूजासंपूर्णफलावाप्त्यर्थंअर्घ्यप्रदानंकरिष्ये ॥ कश्यपायनमःइदमर्घ्यंस० ॥ अत्रयेनमः इदमर्घ्यंस० ॥ भरद्वाजायनमः इदमर्घ्यंस० ॥ विश्वामित्रायनमः इदम० ॥ गौतमायनमः इदम० ॥ जमदग्नयेनमःइदम०॥ वसिष्ठायनमःइदम० अरुंधत्यैनमःइदम० ॥ अनेनअर्घ्यप्रदानेनभगवान्श्रीअरुंधतीसहितकश्यपादिसप्तऋषिदेवताःप्रीयंताम् ॥ मंत्रहीनंक्रिया० ॥ अपराधसह० ॥ अनेनषोडशोपचारपूजनेनकर्मणाकश्यपादिसप्तऋषिदेवताःप्रीयंताम् ॥ अद्यपूर्वोच्चरितवर्तमानएवंगुणविशेषेणविशिष्टायांशुभपुण्यतिथौमममआत्मनःपुराणोक्तफलप्राप्त्यर्थं अरुंधतीसहितकश्यपादिसप्तऋषिप्रीत्यर्थंब्राह्मणायनानाशाकवायनप्रदानंकरिष्ये ॥ तथाचब्राह्मणपूजनम् ॥ वायनदानमंत्रः ॥ स्वस्त्यस्तुदीर्घमायुःश्रेयशांतिःपुष्टिस्तुष्टिश्चास्तु ॥ नानाशाकसमायुक्तंदक्षिणाफलसंयुतम् ॥ वाणकंद्विजवर्यायसहिरण्यंददाम्यहम् ॥ विप्रायवेदविदुषे० ॥ इदंनानाशाकवायनंसदक्षिणाकं सतांबूलं अमुकशर्मणेब्राह्मणायतुभ्यमहंसंप्रददे ॥ तेन श्रीअरुंधतीसहितकश्यपादिसप्तऋषिदेवताःप्रीयंताम् ॥ इतिऋषिपंचमीपूजासमाप्ता ॥ ॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ ऋषिपंचमी कथा प्रारंभः ॥ नैमिषारण्याचेठाईं सूत शौनकादि ऋषींप्रत सांगता हेत कीं, कोणी एकेसमयीं धर्मराजा श्रीकृष्णाप्रत प्रश्न करितो कीं,हे देवदेवेश कृष्णा, आजपर्यंत मीं व्रतें बहुत श्रवण केलीं आहेत परंतु सांप्रतकालीं पातक नाश करणारें असें आणखीं एखादें व्रत मला सांगावें ॥१॥ असें धर्मराजाचें भाषण कृष्ण श्रवण करून, भगवान ह्मणतात कीं, हे राजेंद्रा, आतां तुला मी ऋषिपंचमी

युधिष्ठिर उवाच ॥ ॥ श्रुतानिदेवदेवेशव्रतानिसुबहूनिच ॥ सांप्रतंमेऽन्यदाच क्ष्वव्रतंपापप्रणाशनम् ॥१॥ श्रीकृष्णउवाच ॥ अथान्यदपिराजेंद्रपंचमीऋषिसंज्ञिता ॥ कथयिष्यामियांकृत्वानारीपापात्प्रमुच्यते ॥ २ ॥ युधिष्ठिरउवाच ॥ कीदृशी पंचमीकृष्णकथंचऋषिसंज्ञिता ॥ पातकान्मुच्यतेकस्मान्नारीयदुकुलोद्भव ॥ ३ ॥ पापानिचबहून्यत्रविद्यंतेकिलकेशव ॥ कृतायामृषिपंचम्यांनारीकस्मात्प्रमुच्यते ॥४॥

संज्ञक दुसरें व्रत सांगतों. तें व्रत केलें असतां, स्त्री पापापासून मुक्त होते ॥ २ ॥ असें कृष्णाचें भाषण ऐकून धर्मराजा ह्मणतो कीं, हे यदुकुलोद्भव कृष्णा, या व्रताला ऋषिपंचमी अशी संज्ञा कशानें जहाली ? व हें व्रत स्त्रीनें केलें असतां कोणत्या पातकापासून मुक्त होते ? तें सांग ॥३॥ कारण, अनेक प्रकारचीं पातकें आहेत, याकरितां हे केशवा, ऋषिपंचमीचें व्रत केलें असतां कोणत्या पातकापसून स्त्री मुक्त होते ? ॥ ४ ॥

धर्मराजाचें असें भाषण ऐकून श्रीकृष्ण ह्मणतो, हे धर्मराजा, जी स्त्री जाणून किंवा न जाणून रजस्वला होते आणि गृहधंदा करून भांड्यांला दुष्ट स्पर्श करिते ॥५॥ ती महत्पापाप्रत पावते, याकरितां सर्वथा रजस्वला स्त्री प्रयत्नेंकरून वर्ज्य करावी. याचें कारण सांगतों श्रवण कर ॥६॥ चारी वर्णांनीं गृहापासून रजस्वला स्त्री दूर

श्रीकृष्णउवाच ॥ अज्ञानाज्ज्ञानतोवापिजातायास्त्रीरजस्वला ॥ दुष्टास्पृशतिभांडानिगृहकर्मणिसंस्थिता ॥ ५ ॥ साप्राप्नोतिमहापापंसर्वानारीरजस्वला ॥ शृणुष्वकारणंयस्माद्वर्जनीयाप्रयत्नतः ॥ ६ ॥ प्रोत्सार्यागृहतश्चापिचातुर्वर्ण्येन भारत ॥ ब्रह्महत्यांपुराशक्रोवृत्रंहत्वाचप्राप्तवान् ॥ ७ ॥ तयावैराजशार्दूलपीडितोवृत्रसूदनः ॥ ब्रह्माणंसमुपागच्छदात्मनःशुद्धिकारणात् ॥ ८ ॥ शुद्धिंशक्रस्यराजेंद्रप्रहृष्टेनांतरात्मना ॥ विभज्यब्रह्महत्यांतुचतुर्धाचचतुर्मुखः ॥ ९ ॥

ठेवावी. पूर्वीं इंद्रानें वृत्रासुराला मारून ब्रह्महत्येचें पातक केलें ॥७॥ त्या ब्रह्महत्येच्या योगेंकरून हे राजश्रेष्ठा, इंद्र पीडित होत्साता त्या ब्रह्महत्येपासून आपली शुद्धी व्हावी याकरितां ब्रह्मदेवाप्रत जाता झाला ॥८॥ त्याकाळीं ब्रह्मदेव प्रसन्न होऊन इंद्राला शुद्ध करावा या हेतूनें ब्रह्महत्येचे चार भाग करिता झाला ॥९॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

नंतर ते चार भाग चार ठिकाणीं ठेविले, एक अग्निच्या प्रथम ज्वालेचे ठाईं,दुसरा नदीच्या प्रथमोदकीं ठेविला;॥१०॥ तिसरा पर्वताचे ठाईं आणि चवथा स्त्रियांच्या रजाचे ठाईं. या करितां रजस्वला स्त्री प्रयत्नें करून दूर ठेवावी ॥११॥ असा दोष रजस्वलेचे ठिकाणीं आहे, याकरितां चारी वर्णांनीं ब्रह्मदेवाच्या आज्ञेकरून त्या दूर ठेवाव्या. प्रथम दिवशीं चांडाली सारिखी, दुसरे दिवशीं ब्रह्महत्येसारिखा दोष आहे

प्रापयद्राजशार्दूलचतुःस्थानेषुवैतदा ॥ वह्नेःप्रथमज्वालासुजातांसुचनदीषुच ॥१०॥ पर्वतेषुचराजेंद्रनारीरजसिपार्थिव ॥ अतोरजस्वलानारीप्रोत्सार्यातुप्रयत्नतः॥११॥ब्रह्मणःशासनात्पार्थचातुर्वर्ण्येनसर्वदा ॥ प्रथमेहनिचांडालीद्वितीये ब्रह्मघातिनी ॥ १२ ॥ तृतीयेरजकीप्रोक्ताचतुर्थेऽहनिशुद्ध्यति ॥ अज्ञानाज्ज्ञानतो वापिजातंसंसर्गपातकम् ॥१३॥ तत्पापसंचयार्थंहिकार्येयमृषिपंचमी ॥ सर्वपाप प्रशमनीसर्वोपद्रवनाशिनि ॥ १४ ॥

॥ १२ ॥ तिसरे दिवशीं रजकी प्रमाणें, चवथे दिवशीं स्नान करून शुद्ध होते. अज्ञानानें किंवा जाणून संसर्ग पातक होतें ॥ १३ ॥ त्या पातकाच्या क्षयाकरितांच ऋषिपंचमीचें व्रत करावें ही पंचमी सर्व पातकांची व सर्व उपद्रवांची नाश करणारी आहे ॥ १४ ॥

या करितां ब्राह्मण, क्षत्रिय, वैश्य, शूद्र या चारी वर्णांच्या स्त्रियांनीं विशेषेंकरून व्रत करावें. श्रीकृष्ण ह्मणतात, धर्मराजा, या व्रताविषयीं दुसरें कथानक सांगतों ॥ १५ ॥ पूर्वीं कृतयुगाचे ठाईं विदर्भदेशामध्यें चारी वर्णांचें पालन करणारा असा श्येनजित् नामक राजा होता ॥१६॥ त्याच्या देशांत वेदवेदांगपारग

ब्रह्मक्षत्रियविट्शूद्रैस्त्रीभिःकार्याविशेषतः ॥ श्रीकृष्णउवाच ॥ अथान्यदपिराजेंद्र प्रवक्ष्यामिकथानकम् ॥ १५ ॥ पुराकृतयुगेराजन्विदर्भायांबभूवह ॥ श्येनजिन्नामराजर्षिश्चातुर्वर्ण्यानुपालकः ॥ १६ ॥ तस्यदेशेवसद्विप्रोवेदवेदांगपारगः ॥ सुमित्रोनामराजेंद्रसर्वभूतहितेरतः ॥ १७ ॥ कृषिवृत्त्यासमासीनःकुटुंबपरिपालकः ॥ तस्यभार्यासुसाध्वीचपतिशुश्रूषणेरता ॥ १८ ॥ जयश्री नामविख्याता बहुभृत्यसुहृज्जना ॥ क्षेत्रादिषुरतासाध्वीव्याकुलीभूतमानसा ॥ १९ ॥

दांगांमध्यें निष्णांत सुमित्र नामक ब्राह्मण रहात होता आणि तो सर्व भूतांचें हित करणारा असा होता ॥ १७ ॥ त्यानें कृषिवृत्ती करून कुटुंबाचें पालन करावें, त्याची स्त्री महान् पतिव्रता आणि पतिसेवेविषईं तत्पर असे ॥ १८ ॥ जयश्री जिचें नाम, जिच्या घरीं सेवक व सुहृज्जन असतां स्वतः कृषिकर्माचे ठाईं रत असावें अशी असतां जिचें अंतःकरण व्याकुल होतें जाह लें ॥ १९ ॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

त्याचें कारण कोणी एकेदिवशीं ऋतु प्राप्त झाला हें पाहून, राजा, तशीच ती गृहकर्म करिती जाहली ॥ २० ॥ हे राजन्, ती स्त्री ऋतु प्राप्त झाला असोन घरांत भांड्यांला स्पर्श करितील जाहली. नंतर कांहीं दिवसांनीं मृत्यु प्राप्त जाहला ॥ २१ ॥ तिचा पती सुमित्र ब्राह्मण तोही कालेंकरून मरण पाव-

एकदासात्मनःप्राप्तमृतुकालंव्यलोकयत् ॥ रजस्वलापिसाराजन्गृहकर्मचकारह ॥ २० ॥ भांडानिसास्पृशद्राजन्तौप्राप्तेपिभामिनी ॥ कालेनबहुनासाध्वीपंच त्वमगमत्तदा ॥२१॥ तस्याभर्तापिविप्रोसौकालधर्ममुपेयिवान् ॥ एवंतौदंपती राजन्स्वकर्मवशगौतदा ॥ २२ ॥ भार्यातस्यजयश्रीःसासाक्षात्संपर्कदोषतः ॥ शुनियोनिमनुप्राप्तासुमित्रोपिनरेश्वर ॥ २३ ॥ तस्याःसंपर्कदोषेणबलीवर्दोब भूवह ॥ तद्दोषेणमहाराजदुर्गतिंतौगतौतदा ॥ २४ ॥

ला. अशीं तीं उभयतां स्त्रीपुरुषें स्वकर्मवश होतीं जाहलीं ॥ २२ ॥ नंतर ती ब्राह्मणाची स्त्री त्या संपर्कदोषेंकरून श्वानयोनीप्रत पावली आणि हे राजा, तो सुमित्र ब्राह्मणही ॥ २३ ॥ तिच्या संपर्कदोषानें बैल होता जाहला. त्या दोषानें उभयतांही दुर्गतिप्रत पावते जाहले ॥ २४ ॥

परंतु त्या सुमित्राचा पुत्र सुमती पितृशुश्रूषेविषयीं रत आणि धर्मज्ञ असून देवता, अतिथि यांचें पूजन करणारा असा होता ॥२५॥ त्याचीं मातापितरें ऋतुसंपर्कदोषानें पशुयोनीमध्यें पावलीं असून पूर्वजन्माचें स्मरण उभयतांसही होतें ॥ २६ ॥ हे राजन्, तीं दोघेंही आपल्या पुत्राचे घरींच जन्म घेऊन आपलें

सुमित्रस्यचपुत्रोभूत्पितृशुश्रूषणेरतः ॥ सुमतिर्नामधर्मज्ञोदेवतातिथिपूजकः ॥२५॥ तस्यतौपितरोपार्थऋतुसंपर्कदोषतः ॥ तिर्यग्योनिमनुप्राप्तावुभौजातिस्म रौनृप ॥ २६ ॥ सुतस्यैवगृहेराजन्स्मरंतौपूर्वपातकम् ॥२७॥ अथक्षयाहेसंप्राप्ते पितृशुश्रूषणेरतः ॥ भार्यांचंद्रवतींप्राहसुमतिःश्रद्धयान्वितः ॥ २८ ॥ अद्यसांव त्सरदिनंपितुर्मेचारुहासिनि ॥ भोजनीयामयाविप्राःपाकसिद्धिर्विधीयताम् ॥ २९ ॥

पूर्व पातक स्मरण करीत असत ॥२७॥ नंतर कोणी एकेदिवशीं पित्याची श्राद्धतिथि प्राप्त जाहली असतां पितृसेवेला तत्पर असा जो सुमति-पुत्र तो श्रद्धेंकरून आपली जी चंद्रवती भार्या तिजप्रत भाषण करिता जाहला ॥२८॥ हे चारुहासिनी, आज माझे पित्याचें सांवत्सरिक श्राद्ध आहे याकरितां ब्राह्मणभोजन केलें पाहिजे, यास्तव तूं पाकसिद्धी करावीस ॥ २९ ॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

नंतर चंद्रवतीनें भर्त्याचे आज्ञेवरून पाकसिद्धी केली असतां पायसाचे भांड्यामध्यें सर्पानें गरल ह्मणजे विष टाकिलें ॥ ३० ॥ तें कुत्रीनें पाहोन हें पायस ब्राह्मण भक्षण करतील तर मरण पावतील, अशी भीती वाटून त्या भांड्याला स्पर्श केला, तें चंद्रवतीनें पाहून क्रोधानें कोलितांनीं त्या कुत्रीला ताडन करि-

तयाकृतापाकसिद्धिःसुमतेर्भर्तुराज्ञया ॥ मुक्तंपायसभांडेस्याःसर्पेणगरलंततः ॥ ३० ॥ दृष्ट्वाब्रह्मवधाद्भीताशुनीभांडानिसास्पृशत् ॥ द्विजभार्याचतांदृष्ट्वाउल्मुकेनजघानह ॥३१ ॥ भांडादीनिचप्रक्षाल्यत्यक्त्वापाकंसुमध्यमा ॥ पुनःपाकंच कृत्वातुश्राद्धंकृत्वाविधानतः ॥ ३२ ॥ ततोविप्रेषुभुक्तेषुनोच्छिष्टंतुददौबहिः ॥ भूमौक्षिप्तंतयाशुन्याउपवासस्ततोऽभवत् ॥ ३३ ॥ ततोरात्र्यांप्रवृत्तायांसाशुनी क्षुधिताभृशम् ॥ बलीवर्दमुपागत्यभर्तारमिदमब्रवीत् ॥ ३४ ॥

ती जाहली ॥ ३१ ॥ नंतर चंद्रवतीनें तो पाक टाकून भांडीं क्षालन करून पुनः पाक करून यथाविधि श्राद्ध केलें ॥ ३२ ॥ ब्राह्मणभोजन जाहल्यानंतर उच्छिष्ट बाहेर त्या दिवशीं टाकिलें नाहीं भूमींत पुरून टाकिलें, त्या योगानें कुत्रीला उपोषण होतें जाहलें ॥ ३३ ॥ नंतर रात्र झाल्यावर ती कुत्री अत्यंत क्षुधित होत्साती आपला भर्ता जो बलीवर्द त्याप्रत येऊन भाषण करिती जाहली ॥ ३४ ॥

हे भर्ता, मला आज भोजनादिक ग्रासमात्रसुद्धां कांहीं मिळालें नाहीं तेणेंकरून क्षुधेची पीडा मला अत्यंत होत आहे ॥३५॥ आमचा पुत्र अन्य दिवशीं मला खाणें पिणें देत असे, परंतु आज उच्छिष्ट सुद्धां दिलें नाहीं ॥३६॥ याचें कारण कीं, आज पायसान्नामध्यें सर्पाचें गरल पडलें तें मीं पाहिलें आणि मनांत विचार केला कीं, या पायसभक्षणेंकरून ब्राह्मण मरतील ॥ ३७ ॥ मग मीं जाऊन त्या

बुभुक्षिताद्यहेभर्तर्नदत्तंभोजनादिकम् ॥ ग्रासादिकंचनप्राप्तंक्षुधामांबाधतेभृशम् ॥३५॥ अन्यस्मिन्दिवसेपुत्रोममलेह्यंददात्यसौ ॥ अद्यमह्यंकिमप्येषउच्छिष्टमपि नोददौ ॥३६॥ पायसान्नेपपाताद्यगरलंसर्पसंभवम् ॥ मयाविचिंत्यमनसामरिष्यंतिद्विजोत्तमाः ॥३७॥ संस्पृष्टंपायसंगत्वावध्वाहंताडिताभृशम् ॥ दुःखितंतेनमेगात्रंकटिर्भग्नाकरोमिकिम् ॥ ३८ ॥ ततःप्राहसचानड्वान्भद्रेतेपापसंग्रहात् ॥ किंकरोमिह्यशक्तोऽहंभारवाहोद्यसंस्थितः ॥ ३९ ॥

पायसाचे भांड्याला स्पर्श केला तेव्हां मला स्नुषेनें बंधन करून अत्यंत ताडन केलें. तेणेंकरून माझें शरीर दुखत आहे आणि कंबर मोडून गेली, मीं काय करावें ॥ ३८ ॥ नंतर तिचें भाषण ऐकून तो बैल ह्मणतो कीं, हे भद्रे, तुझ्या पापसंग्रहेंकरून मीं बैल होऊन अशक्त जाहलों तथापि मला सोडीत नाहीं ॥ ३९ ॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

आज मीं प्रातःकालापासून पुत्राचे शेतांत फिरलों, बुभुक्षित असतां मुख बांधोन पुत्रानें मला ताडन केलें ॥४०॥ त्यानें आज श्राद्ध केलें तें वृथा जाहलें कारण मला कष्ट जाहले॥४१॥ श्रीकृष्ण ह्मणतात, धर्मराजा, अशीं तीं उभयतां बोलत होतीं तें त्यांचें भाषण सुमतीपुत्र श्रवण करिता जाहला ॥४२॥ नंतर सुमतीपुत्र

अद्याहमात्मजक्षेत्रेवाहितःसकलंदिनम् ॥ मारितश्चात्मजेनाहंमुखंबध्वाबुभुक्षितः ॥ ४० ॥ वृथाश्राद्धंकृतंतेनजाताद्यममकष्टता ॥ ४१ ॥ श्रीकृष्णउवाच ॥तयोः संवदतोरेवंमातापित्रोश्चभारत ॥ श्रुत्वापुत्रस्तदावाक्यंयदुक्तंचतदोभयोः ॥४२॥ ततोरजन्यांतत्कालंददौतस्यैवभोजनम् ॥ पितरौतौविदित्वातुदत्तवान्सुमतिस्तदा ॥ ४३ ॥ततोसौदुःखितःपुत्रोज्ञात्वावस्थांतदातयोः ॥मातापित्रोस्तुराजेंद्रतदासौ प्रस्थितोवनम् ॥४४॥ ज्ञातुमिच्छामिकष्टंवैमातापित्रोश्चभारत ॥ तत्रगत्वाज्ञानवृद्धान्ऋशीन्परमधार्मिकान् ॥ प्रणिपत्याब्रवीद्वाक्यंहितंचैवतदातयोः ॥ ४५ ॥

रात्रीं तत्काल उठून हीं आपलीं मातापितरें आहेत असें जाणून भोजन देता जाहला ॥४३॥ आणि त्या कालीं त्यांची ती अवस्था पाहून दुःखित होत्साता वनाप्रत जाता जाहला ॥ ४४ ॥ कारण मातापितरांचे कष्ट पाहून त्यांतून मुक्त करावें या इच्छेनें अरण्यांत फिरतां फिरतां तेथें ज्ञानवृद्ध परम धार्मिक असे ऋषी पाहोन त्याला नमस्कार करून मातापितरांची मुक्ती व्हावी अशा हेतूनें भाषण करिता जाहला ॥४५॥

सुमती ह्मणतो, हे ऋषिश्रेष्ठहो, माझा हा प्रश्न श्रवण करून स्वस्थ चित्तानें कथन करा. हे तपोधनहो, माझीं मातापितरें कोणच्या कर्मविपाकेंकरून या योनीला प्राप्त जाहलीं, आणि या पातकापासून कशीं मुक्त होतील ॥४६॥ सुमतीचें असें भाषण ऐकून ऋषी ह्मणतात, हे ब्राह्मणा, पूर्वजन्मीं तुझी माता ऋतुमती जाहली

सुमतिरुवाच ॥ कथयध्वंविप्रवर्याःप्रश्नमेतंसमाहिताः ॥ केनकर्मविपाकेन पितरौमेतपोधनाः ॥ इमामवस्थांसंप्राप्तौमुच्येतेपातकात्कथम् ॥ ४६ ॥ ऋषय ऊचुः ॥ तवमातापुराविप्रस्वगृहेबालभावतः ॥ ऋतुंप्राप्तंविदित्वातुसंपर्कमकरोद्विज ॥ ४७ ॥ तेनकर्मविपाकेनशुनीयोनिमुपागता ॥ पितापिस्पर्शदोषेणबलीवर्दोबभूवह ॥४८॥ एतयोर्मुक्तिकामार्थंकुरुत्वमृषिपंचमीम् ॥ भार्ययासहविप्रेंद्रऋषीन्संपूज्ययत्नतः ॥ ४९ ॥

असून अज्ञानपणानें गृहामध्यें संपर्क करिती झाली ॥ ४७ ॥ त्या कर्माच्या योगानें शुनियोनिप्रत प्राप्त झाली आणि तुझा पिताही तिच्या स्पर्शदोषेंकरून बलीवर्द होता जाहला ॥४८॥ यास्तव तूं यांच्या मुक्तीकरितां भार्येसहवर्तमान सप्तऋषींचें पूजनात्मक व्रत आचरण करावेंस ॥ ४९ ॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

असें सात वर्षें व्रत आचरण करून शेवटीं वित्तशाठ्यता न करितां उद्यापन करावेंस ॥५०॥ त्या दिवशीं शाका आहार करावा किंवा सांवे खावे अथवा तृणधान्य भक्षण करावें, परंतु नांगरलेल्या शेतांतलें धान्य कांहीं भक्षण करूं नये ॥ ५१ ॥ तें व्रत कसें करावें तें सांगतोः–भाद्रपद शुक्ल पंचमीचे दिवशीं माध्याह्न

आचरस्वव्रतंतत्रसप्तवर्षंद्विजोत्तम ॥ अंतेचोद्यापनंकुर्याद्वित्तशाठ्यविवर्जितः ॥ ५० ॥ शाकाहारस्तुकर्तव्यःश्यामाकाहारएववा ॥ नीवारैर्वापिकर्तव्यःकृष्टपृच्यंनभक्षयेत् ॥ ५१ ॥ प्राप्यभाद्रपदेमासेशुक्लपक्षस्यपंचमीम् ॥ तस्यांमध्याह्नसमयेनद्यादौविमलेजले ॥ ५२ ॥ कृत्वापामार्गसमिधोदंतधावनमादितः ॥ आयुर्बलंयशोवर्चःप्रजाःपशुवसूनिच ॥ ५३ ॥ ब्रह्मप्रज्ञांचमेधांचत्वंनोदेहिवनस्पते ॥ संप्रार्थ्यानेनमंत्रेणकुर्याद्वैदंतधावनम् ॥ ५४ ॥

कालीं स्वच्छ उदक असेल अशा नदीवर जाऊन ॥५२॥ आघाडयाच्या समीधा घेऊन दंतधावन करावें प्रथम आयुर्बलं० हा मंत्र म्हणून आघाडयाची प्रार्थना करावी; आयु, बल, यश, तेज, प्रजा, पशु, द्रव्य हीं दे ॥५३॥ आणि ब्रह्मज्ञान, धारणाबुद्धि हीं तूं दे. या मंत्रानें प्रार्थना करून दंतधावन करावें ॥ ५४ ॥

मुखदुर्गंधिनाशार्थ दंतधावन करून मृत्तिकास्नानपूर्वक स्नान करावें आणि तिळ, आंवळे वाटून केशांस लावून धुवोन स्नान करावें ॥ ५५ ॥ नंतर नवें शुभ्रवस्त्र परिधान करावें आणि स्वस्थ अंतःकरणानें अरुंधतीसहवर्तमान सप्तऋषींचें पूजन करावें ॥ ५६ ॥ ती पूजा–कश्यपोत्रिर्भरद्वाजो० या मंत्रानें करावी

मुखदुर्गंधिनाशायस्नात्वामृत्स्नानपूर्वकम् ॥ तिलामलककल्केनकेशान्संशोध्यय त्नतः॥५५॥परिधायनवेशुद्धेवाससीसुसमाहितः ॥ पूजयत्वमृषीन्दिव्यानरुंधत्यासमन्वितान् ॥ ५६ ॥ कश्यपोत्रिर्भरद्वाजोविश्वामित्रोथगौतमः॥जमदग्निर्वसिष्ठश्चसाध्वीचैवाप्यरुंधती ॥ ५७ ॥ मंत्रेणानेनसप्तर्षीन्पूजयेत्सुसमाहितः ॥ व्रतेनऋषिपंचम्याःकृतेनैवंद्विजोत्तम ॥ ५८ ॥ ऋतुसंपर्कजादोषाःक्षयंयांतिनसंशयः ॥५९॥ श्रीकृष्णाउवाच ॥ तच्छ्रुत्वासुमतिर्वाक्यंपरमंऋषिभाषितम्॥ गृहमेत्यव्रतंचक्रेसभार्याःश्रद्धयान्वितः ॥ ६० ॥

॥ ५७ ॥ या मंत्रानें स्वस्थ चित्त करून हे ब्राह्मणा, ऋषींचें पूजन केलें असतां ॥ ५८ ॥ ऋतुसंपर्क स्त्रियांचे दोष नाश होतात ॥५९॥ कृष्ण म्हणतात, हे धर्मराजा, असें तो सुमती ब्राह्मण ऋषींचें भाषण श्रवण करून नंतर आपल्या घरीं येऊन भक्तीनें स्त्रीसहवर्तमान व्रत करिता झाला ॥ ६० ॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

असें हें ऋषिपंचमीचें व्रत सर्व पाप नाश करणारें तो सुमति यथोक्त विधीनें करून त्या व्रताचें फल माता-पितरांस देता जाहला ॥६१॥ नंतर त्या व्रतपुण्यप्रभावेंकरून त्याची माता श्वयोनीपासून मुक्त होऊन उत्तम विमानांत बसून ॥६२॥ दिव्यवस्त्र परिधान करून स्वर्गाप्रत जाती जाहली. नंतर त्याचापिता सुमित्रही मरण

व्रतंतुऋषिपंचम्याःसर्वपापप्रणाशनम् ॥ कृत्वासर्वंयथोक्तंचमातापित्रोःफलंददौ ॥ ६१ ॥ व्रतंपुण्यप्रभावेनमातातस्यश्वयोनितः ॥ मुक्तानृपतिशार्दूलविमानवर मास्थिता ॥६२ ॥ दिव्यांबरधराभूत्वागतास्वर्गंचभारत ॥ पितापिसमृतौगच्छ त्सुमित्रःपशुयोनितः ॥ ६३ ॥ स्वर्गंप्राप्तोमहाराजव्रतस्यास्यप्रभवतः ॥ का यिकंवाचिकंवापिमानसंयच्चदुष्कृतम् ॥ ६४ ॥ तत्सर्वंविलयंयातिव्रतस्यास्यप्र भावतः ॥ यस्ययज्जायतेपुण्यंतच्छृणुष्वनृपोत्तम ॥ ६५ ॥ सर्वव्रतेषुयत्पुण्यंसर्व तीर्थेषुयत्फलं ॥ सर्वदानेषुदत्तेषुतदेतद्व्रतचारणात् ॥ ६६ ॥

पावोन पशुयोनींतून मुक्त होता जाहला ॥६३॥ आणि हे राजा, या व्रताच्या प्रभावेंकरून स्वर्गाप्रत प्राप्त जाहला यानें कायिक, वाचिक, मानसिक पातक नाश होतें ॥६४॥ अशी या व्रताच्या योगानें पातकें नाश होऊन ज्याला जें पुण्य प्राप्त होतें तें सांगतों, राजा श्रवण कर ॥६५॥ सर्व व्रतामध्यें जें पुण्य आणि सर्व तीर्थस्नान करून जें पुण्य आणि सर्व दानेंकरून जें फल तें या व्रताच्या आचरणानें फल प्राप्त होतें ॥ ६६ ॥

असें हें व्रत जी स्त्री करित्ये ती सर्व सुख भोगणारी होत्ये आणि रूप लावण्यानें युक्त होत्साती पुत्रपौ-त्रादिकांनीं युक्त होत्ये ॥६७॥ आणि या लोकीं सुख भोगून परलोकीं उत्तम गतीप्रत पावत्ये ॥६८॥ कृष्ण ह्मणतात, हे राजा, व्रतांमध्यें उत्तम व्रत तुला सांगितलें. हें व्रत सर्व संपत्ती देणारें आणि स्त्रियांचें पातक नाश करणारें आहे ॥६९॥ आणि कसें आहे ? धनदायक, कीर्ति करणारें, स्वर्ग प्राप्ती करणारें, व पुत्रप्रद

कुरुतेयाव्रतंनारीसाभवेत्सुखभोगिनी ॥ रूपलावण्ययुक्ताचपुत्रपौत्रादिसंयुता ॥ ६७॥ इहलोकेसुखंहिस्यात्परत्रचपरांगतिम् ॥ ६८ ॥ एतत्तेकथितंराजन्व्रता नामुत्तमंव्रतम् ॥ सर्वसंपत्प्रदंचैवनारीणांपापनाशनम् ॥ ६९ ॥ धनंयशश्चस्व र्गंचपुत्रानपियुधिष्ठिर ॥ पठतांश्रृण्वतांचापिसर्वपापप्रणाशनम् ॥ ७० ॥ इति श्रीभविष्योत्तरपुराणेऋषिपंचमीव्रतकथासमाप्ता ॥ ॥ ॥ ॥

आहे व या व्रताची जे कथा श्रवण किंवा पठण करितात त्यांचेंही सर्व पातक नाश होतें या प्रकारेंकरून कृष्ण धर्मराजाला सांगते जहाले आणि सूत शौनकादि ऋषींप्रत कथन करिते जाहले, तीच कथा भगवच्चरणा-रविंदीं निरूपण असो॥७०॥इति भविष्योत्तरपुराणे ऋषिपंचमीव्रत कथा सार्था संपूर्णा ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥

हें पुस्तक बाळकृष्ण लक्ष्मण पाठक यांणीं "जगदीश्वर" छा. छा. शके १८३२

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

॥ इति ऋषिपंचमीपूजासार्थकथा स० ॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

[OrderDescription]
,CREATED=16.09.19 10:40
,TRANSFERRED=2019/09/16 at 10:46:07
,PAGES=16
,TYPE=STD
,NAME=S0001798
,Book Name=M-2227-TRISHIPANCHAMI PUJA SARTH KATHA
,ORDER_TEXT=
,[PAGELIST]
,FILE1=00000001.TIF
,FILE2=00000002.TIF
,FILE3=00000003.TIF
,FILE4=00000004.TIF
,FILE5=00000005.TIF
,FILE6=00000006.TIF
,FILE7=00000007.TIF
,FILE8=00000008.TIF
,FILE9=00000009.TIF
,FILE10=00000010.TIF
,FILE11=00000011.TIF
,FILE12=00000012.TIF
,FILE13=00000013.TIF
,FILE14=00000014.TIF
,FILE15=00000015.TIF
,FILE16=00000016.TIF
,

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection